St. tuni togsima

D. Emanuel Sitto

"Qundaiem is Pittrat tol Roma"

"La Cronica"

ehit tolion (toi Karlo Reposse,

Hena

– Solot elegonti z'id dar toi l'avukat Guido Sultona. hieh fin nofs, tiego fil lunun u hieh fix-xellug. Torolin, sufo u zoq siggijet. Fijn jider semwe lumm is rittrat ktiis tol Roma toi Rosina, ne duaos il gwar= nig lumm bicca felu serda u lozitt hil fjuri f'ritki. Epoko moderna.

Hekkiz tinfetah il purtiera il holtikun fid-dlam ghal kollox, nimbghod dawl ottmos idawwal lil Rosina ta 20 sena, din tkun liltqghedo f-nofs il holl liebsa Roza bhal min ikun jistenna l-gharus; Wiċċa smusfar. Jug xx villa mdghebo ghonda Warda kamra, b'moktur f'idejha.

ftit jorqota hief tinqosom fi hikja.

E Wiolo: (Onukat ta 50 sena liebes elegantissimu jistol alligmu u jmur fuq Rosina: qhod-dahla tol avukat il holl jidaamwol) Binti Rosina! Kemm illiestli sahiet illejla! Donnok Fjura ohjra-saghafi u tfuh dugsi il bolzmu. Grazzi talli hqajt tistennini.

Rosina: Mintix missieri...

Guido — Imma Nora dic it-tempesta tal hirot filghodija....

Rosina — Il hirsot?... Iva!...

Guido — Il hirot... Rajtek donnok tkid tah=robni.... Binti! (jarfghola fil-rosha) Ghinejnk Tamaq!... Haddejnk ikeoqu kid obnugh! X'gara?!

Rosina — Notarhek ghaliti?... Hajja kurjuza.

Guido — Hafna kurjuza!... Izda nista nkun naf ghaliex donn kollu?

Rosina — Pà, ma jidhirlix li qieghed tirrogunu.

Guido — Grazzi lis-sema ghadni ma tlift rasi....

Rosina — Nghid ghalija....

Guido — (Nolajja) Tghid ghalik.... u jiena nghid ghalija qieghed nara illi inti minn fejn il ghum ma intix dik Rosina l-ghaziza binti, ghaxxa ta' qalbi u ritt=rat taj l-ommok li twemmen il hajja tieghi. (Pawsa. Wara tfidt l-qalbha magsuna) Rosina! Inti binti l-ghaziza tieghi! jiena nghamelix tlifek u dejjem niftaħar ma kulhadd li ghandi binti anglu ta' l-imhabba, il konfort ta' hajti! Inti dejjem kont kbir lil Papà tieghek. Qatt ma gha=milli l-icken tort, dejjem obbdejt il kmand tieghi. Qabel ma tmur torqod dejjem tbust il barka tieghi u dik il bewsa qatt ma inzatieli. u issa sirt kif kienu torfogh ghinejnk u tbares lejja, ingas tkissina... Wistà naf dan ghaliex?!
(Rosina ma twiegeb xejn. Guido jersaq aktar lil hemm lejn Rosina)

Rosina, għidli x'inhu li ġara? Forsi
t-tobib Francis Galea naqsek mir-rispett?

Rosina — Le. Onestament qatt ma naqasni mir-rispett.

Guido — Imma x'ħaġa ġara --- jidher nitħasseb
fuq wiċċek, fid-dmugħ t'għajnejna jidher
in-niket qed jifnilek qalbek bl-uġigħ!
Għidli Rosina, lil missierek ngħandek
tafhilu xejn --- Forsi nkun nista'
ngħidlek xi kelma li tieħu nkun nista'
nroddlok il-paċi ta' qalbek....

Rosina — Però, jekk nitkellem jista' jkun
għax għolina.....

Guido — Rosina! Oredo timlieni bil-biżgħat!!
Allura tkellem....

Rosina — (Issimm għies ma tħares lejn missierha)
Pà, tisforzanix biex nitkellem....
jekk qatt nasal biex nitkellem.....
Imma le, le! Ma rridx nitkellem!
Nitlob li nimmuta milli l-sieni
jissel sentenza ħtol din!!!....

Guido — (Ikun sejjer ipoġġi idu fuq ras Rosina)
Bint l-imħabba tiegħi Rosina!

Rosina — (Tqum fis-sod u tinġibed lura minn missierha) Tmissnix! Tmissnix!!

Guido — (Imnikket) X'inti tgħid binti? Ma
jmissekx missierek?! Ma nmissx idejk
ir-ras tfajla li għal tant snin rabbejt
ir-raqda żgħira tal-ġenna fuq dirgħajja?!
Trid tarani mejjet għax quddiemek?!
Ma nmissekx jiena li ġibtek fid-dinja
u ksejtlek ħaddantek bil-bews?!!
Ittawwalix din il-karba agunija!
Għidli x'ġralek... Irrid inkun naf...
għandi d-dritt inkun naf......
(Jaqbadha bil-ħolz ta' idejha u hi tinġibed

Tkellem!..

Rosina Hollini! Hollini!!

Guido (jemeqqilu jzommha mil kolzijit tö idojha u jobligoha thores lejnt) Hores lejo Rosina.... Il hiuroti ukol qtomiltti hekk... Gtüdlli fl-isem tö dok li tologna: Inti Sirt tobodni? Wiegeh qtoll intabba illi gjih lill ommok l-qtazizo fiem li Sirt tobadni?!

Rosina Ommi!!... Ommi, imsejkna mora goddiso

Guido Rosina, qtidli, tihu gost tora lil missierek jilkè?! Inti tofkemm intobkok. Stolix trid tohrok mimmi?! (Dejjem h-intabba tö missier) Allo tiegti! Binti mo torox illi dan is-skiet tieghek qighed jeqsomli qolbi?! I flok qolbek mieghi! jen intoss li inti qedo tohhili troja tordikli u tihzö tqhidieli!.. (jqtoddi tsuh ktol toj-jetto mins mohhu) oh!!!.....
(Ihiddil it-tons tö dok li kien sejjer jqhid f-kolmo khiro) Rosina, fatt ilu inti kont qhun mol qoddijo Dominko u qtomiltilo xi mistoq-sijet, x-ifisser don?

Rosina Doqqor, Dominko mix sejjro tikser il kelma tieghek...

Guido Xi trid tqhid b-don?

Rosina Staxdek seqritorija tojha hix Wora don iz-zmien kellu zjomm dok il Tolg mqtolog, ukol Wora d-dqheoldid tieghi.....

Guido seqritorja?! Holqo mqtolug?!.. Dommok trid tqhid xi troddjo khiro....

Rosina Tirocedija kkiera?! Tistax tkun tirocedija okbar minn din!!...

Guido Mela quddiem dan ir-ritratt t'ommok tkellem.

Rosina Trid nitkellem?!

Guido Tkellem.

Rosina Galadarba tridni nitkellem, araja dan li sejra ngħid inversa lili u tiegħek!...

Guido Wkoll jekk dak li sejra tgħid titola xebla jinfridli qalbi, izda tkellem.

Rosina (Bil kalma u bil mod il mod dejjem, [illegible]) Ili żmien ngħix bi qalbi mottsula bid-dennu! Jiena wkoll ftit ilu gazizi nżilt għax kaptejja quddiem Dominika u bid-dmugħ f'għajnejja għedtilha biex tgħidli l-Verità, izda Dominika baqgħet siket!... Pà, biex jiena nkun nista' nibqa' nitolbok tgħidli inti din il-Verità: "Biex u kif miet il-mamma ommi?!"

Guido (Ma jistax jwieġeb iżjed, [illegible] ftit konfuż lejn Rosina imbiegħed.) Jiena ma nafx... u inti għaliex [illegible] Tistaqsini dan wara 20 sena? Ħoi, jiena nħux ma nafx...
(Konfuż) Imma galadarba trid taf ngħidlek... Kien... (Konfuż ifittex il-kelma) Kienet lejla tax-xitwa, konna morna t-teatru jiena u l-mamma ommok, u billi kienet kiesħa kkiera inhekkat inqabdet fis-sodda, [illegible] il-marda tagħha u l-imsejkna ommok lejla wara l-oħra tilfet din id-dinja. Lilek tellietek ta' 4 snin bies-

Rosina: Le le, mhux Kont!
Guido: Mhux Kont?!...
Rosina: Pà, inti qiegħed tiġdeb. Jiena nafkollox.
Guido: (Mistagħġeb) Lili dan il-kliem? Inti, inti?... Għidli x'taf inti?!...
Rosina: Tal biżżagħ!! Tal biżżagħ!!! Kont int Pà, kont int?!
Guido: (jersaq ma' ġenb Rosina) Jiena?! Jiena qiegħda tgħid?!
Rosina: Titbiegħed minni mistħija)
Isthi minni bintek Pà! Itlaq, itlaq minn quddiemi! Mintix dehen illi nsejjaħlek Papà tiegħi!
Guido: Jiena ma inix dehen?! Għidli se fl-aħħar fiex trid takkużani?!
Rosina: (Terribbli) Int qtilt lil ommi!!!
Guido: (Terribbli) Le Rosina! Mhux veru, insejjaħ quddiemi lis-sema u l-art! biex jixhdu s-sewwa!
Rosina: Għal dejjem tiċħadli! Sibt naf minn għand is-miss illi inti qtilt lil martek ommi!
Guido: Min qallek dan huwa nfami!!
Rosina: Kien fil-jum tal-festa tal-għarusija tiegħi, fid-dar tal-Luisa, fis-salott ikkjakkru xi nies sinjuri kienu qed jitkellmu fuq mara li qiet maqtula, semmew isem il-Mamà; jiena dak il-ħin ħriġt mis-salott, imma ma nduna ħadd bija... imbagħad waħda qalet: «Kien huwa, l-omiċida Guido Sultana li qatilha!» Orribbli Pà, orribbli!!! (Tirrompi tibki) Xtaqt li bqajt nisma'... iżda korla qabżitli minn ġisimi u ndunaw bija. Ipprovajt nistaqsi, iżda ħadd ma

Wiċċek għal mistoqsijiet tiegħi u ma stajt noqgħod aktar! (Tiġbed minn ġeb is-sitratt tal Mammà) Imsejkna Mammà tiegħi! (Tbusis-sitratt tal Mammà u tmur tinxteħet fuq is-sufan tibki.)

Guido (Wara pawża ċkejkna li fiha jżomm sforz kbir fuqu nnifsu) (Rożalbina sewwa inti, Rożalbina sewwa.... (Bi sforz kbir) Iva mela... Msejkna Mamà!.. Ġiet maqtula.... Kont qiegħed immoddaf is-sinorner... Wara mort biex nipprovati, kien fieh balla ma konti naf biha u l-imsejkna ommok baqgħat mejta hemm f'għadira demma taħt riġlejja!... Jiena dan qatt ma ridt ngħidulek biex ma nitilfux il paċi tagħna, iżda bħalma tara inti, tradd ngħandu ħlija....

Rosina Mela inti qtilta?!! Għandi nemmen illi ngħarawlek ħlija?! Kieku kont innocenti xi darba kont tgħidli u mhux toħbuli...

Guido (Idur lejn is-sitratt bid-dmugħ f'għajnejh) Antonietta, inti li taf kollox, li qiegħda tara kollox otini l-għajnuna, għamel li hula jemmen fi kliemi...

Rosina (Ornazi mejta bin-nikkit) Imma kif qatt stajt tgħarraq bija ma tul dawn is-snin kollha?! Qatt ma rsiht f, dak il jum illi jiena siġi naf b'dan il qerq tiegħek u ndur għalik quddiem il liġi biex nikkastigha id-delitt tiegħek?!

Guido (Quasi jitlobha) Mulejja ollo tiegħi!... Iskot nitolbok inti iskot, tiftaħx dak fommok!... (Pawża.)

Rosina (Terribbli) Kif qatt kellek il-ħila b'dawk
l-idejn imċappsin bid-demm tad-delitt
tmiss dawk il-fjuri quddiem ir-ritratt
tal-Onorina?! Qatt ma tħossejtu ir-ri=
morsi tal-kuxjenza jitħaffiflek qalbek?!
u kont tistedinni biex ninżel għat-tarċup=
tija mnigħek biex nitolbu għal dik
l-omm qaddisa!... Ipokrita!

Guido Antonietta! Antonietta!

Rosina Le le, ma intix deħen issemmi dak
l-isem.

Guido Rosina qalbi, għal inqas ittolb inti illi
s-sema jimmutoni!... Ikun aħjar
għalija....

Rosina (Tmur biex tersaq fuq Guido)
Għaliex għidtlu lil Onorina?! Għaliex?!!
(Ittalla minn tieqa tal-bieżaqa tgħaqqad
bilwieqfa f'daqqa) Forsi għidtlu?!...
L-omm le ma jistax ikun, ommi
kienet mara qaddisa....

Guido (jifhem xi tried tgħid Rosina, għandu
mument ta' dwejjaq, jersaq lejn tieqa
u jitħajjar) Rosina, intix għal dollox
minn moħħok illi ommok ma
kinitx tirrispettani... Tried twassalni
li nitkellem bid-daqqiet ta' tavla?!
(Ikun għaddej sejjer fuq Rosina biex
isawwata)

Rosina (Titħabbat minn missiera) Itlaqni
u tersaqx lejja b'dawk l-idejn itom=
mnu bid-demm! Idejnek iwahhfuni!
Iwahh....

Guido (jitħallef f'ommu b'idejh) Għalaq
fommok, inti qeda tidgħi!...
Ommok kienet tħobbni li intħobba

l-aktar sabiħa! ommok kienet mara verament qaddisa, ommok kienet eżempju ħaj ta' kull min kien jafha.

Rosina Liera għidtlik ja assassin, kura ħla ma tmissni b'dawk l-idejn maqżużin tiegħek!

Guido (Iddisprat għal kollox) Issa biżżejjed Rosina. Trid li noqtlok?! (jaqbad xi ħaġa tqila illi jsib quddiemu u jimxi jhedded biha lil Rosina, Rosina tiddefendi ruħha.)

Rosina Tmissnix b'dawk l-idejn qattiela, dawk l-idejn huma mċappsin bid-demm għażiż t'ommi!

Guido (B. A.) Mhux veru binti... Ismagħni qabel ma niġġennen: Idejja huma safja bħalma huma safja idejk illi missek għadhom ma ridu qatlu!

Rosina (Mogħtuqa) Il għadt?! Idejja qattiela?!

Guido (Imbeżżgħa) Iva tiegħi! X'inhu li ħallejt joħrobli minn ommi!...

Rosina (B. A.) Pà, issokta, x'għidtli li huma idejja. Fissirli jew tgħoddnix aktar il-bintek. (Tinżel għarkupptejha quddiem missierha) Irrid naf x'inhuma idejja għidli...

Guido (Li baqa' mwerwer minn dik il-kelma li tfarrkitlu minn ħalqu... iħares lejn bintu, issa jifhem illi ma jistax jibqa' jiċħad, allura jitlaq dinjal lil Rosina biex ikellimha, Rosina tqum u tmur taqgħad bi dritt quddiem missierha li għadu wiċċu lejn idejh jibki. Pawsa. imbagħad Guido jitkellem bi sforz:)

Binti, qatt ma kont nasal hiex
nghidlek ukoll kieku kelli nitla
fuq il-forka, dan is-silenzju kont
ilqifteu lil ommok fil-hin li kienet
tiegja ruhha, izda kont int li nas-
taltni b'dik l-okkor tad-dinja...
Ghajjartni assassin, iddubitajt fl-
akbar twajjeg tieghi u ghalekk jena
quddiem is-ritratt ta' ommok li
qedda tismani u tarani sejjer nik-
xef dan il-wghieda illi ghamiltilha,
il-ttija hula l-kliem insulenti-
tieghek. Le, jien issa nisktot ma
nistax u ghan quddiem is-ritratt
ta' marti sejjer nghidlek: binti
l-ommok ma qatilhiex missierek,
izda qtiltha int!!!

Rosina (Mwegghda f'qalbha.) Kif jista' jkun?!

Guido (Iqoni) Din hija l-verita' binti.
Ikkalma u ismaghni: (Pawsa mbghad,)
Ghadni nafda wahda jena kont qieghed
nilbes biex immur l-ufficcju,
meta ghidt ma nigas jien ma naf
kif, kelli rimorsu u poggejtu fuq
il-komodina, inti tfajla innocen-
ta' 4 snin ghat f'idejk dak ir-ri=
volver, bdejt tilghab bih u tiegri
mod-dar kollha, jena ma ndunajt
b'xejn. (B'diqa kbira) f'daqqa wahda
nisma' tir... Wara t-tir ghajjta
kbira! Nigri nigri... Alla tieghi!
X'rajt quddiemi?! Ommok
mixhuta fl-art midruba ghal
mejta! Ippruvajt li qalbi moghsuma
mfarrka!... imbghad bissmet,

bertqit fëmmnbe u sejtet lilik, jena
u il qodolëjja restoqinik me gjembe,
lisitde, unmbqtad li tlenve të angli
qelli: « Ora illi kenum idolum tojja
hinti qott me tigi tof illi nmocinte-
ment qetlet lil ommnbe », u spirot;
Rosina (Fil Noqt li b· gtrogeli thir kënet qida
tismë don is rakkont doloe mas deti-
rilo li qida tora l·ommbe tojja, ol-
luro tythojjot gtrita) Oh!!! Inila
me tur tolme olië ligtri!....
(Tinzel gtorskupstijo quddiemës rit-
rott tol mamë, tobqqod idijja me
hilfin u li tradëjja mohsulin lid-
dinngti lqhiol:) Popë, Mamë oh-
frruli, ina nifltokas, me kienitë
tolme, il qottilo kont jena .. Bdo
bla tlijo .... Blo tlijo!!!
Il polt jidolloam lil mod il mod
tingtolog il pustiera.)

Tmiem të l·ewnse Sietë

Mot. tieni tagsimda